

Wat vindt u van onze tijd, Karl Marx?

Karl Marx zelf spreekt tot ons over enkele actuele zaken, via filosofisch medium Antoon Vandeveld, filosoof, econoom en emeritus professor aan de KU Leuven.

Wat vindt u van het idee van een basisinkomen? Wordt hiermee de macht van de kapitalistische klasse gebroken?

‘Een fatsoenlijk basisinkomen (waarbij we ongeveer 25 procent van het bruto binnenslands product uitkeren als basisinkomen) zou de machtsverhoudingen op de arbeidsmarkt zonder twijfel veranderen: arbeiders zonder toegang tot productiemiddelen krijgen de reële mogelijkheid om vies, gevaarlijk en onaantrekkelijk werk te weigeren. Dit leidt tot “empowerment” van de laagste klassen. Kapitalisten kunnen hun monopoliepositie in het aanbod van productiemiddelen niet langer misbruiken, en dus moet onaantrekkelijk werk veel beter vergoed worden. Vanzelfsprekend zal de burgerij een dergelijke aantasting van hun macht nooit goedschiks aanvaarden. Er zal een harde klassenstrijd nodig zijn om de macht van het kapitaal te breken en zo’n utopie te realiseren.’

Wat denkt u van de bitcoin? Is dat een stap in de richting van uw ideale samenleving?

‘Nee, bitcoins hebben geen enkele relatie met de creatie van reële rijkdom en zijn niet meer dan een piramidespel georganiseerd door gewiekste kapitalisten. Zolang voldoende mensen zo naïef zijn om toe te treden en geld in te leggen, stijgen de koersen. Maar er zijn geen bomen die tot in de hemel groeien. Op een bepaald moment zal de paniek toeslaan en zal iedereen zo snel mogelijk het zinkende schip willen verlaten. Een crash wordt dan onvermijdelijk. Mensen zijn kuddedieren en laten zich altijd opnieuw verblinden door hebzucht. Dit is opium van het volk — *cheap thrills* met dure gevolgen. Want volstrekt ongereguleerde markten zijn extreem wispelturig. De geschiedenis heeft daar al talloze voorbeelden van gegeven.’

INTERVIEW

En de deeleconomie, maakt die de wereld niet beter? Delen is heel marxistisch, toch?

‘De deeleconomie wordt razendsnel gekaapt door het multinationale grootkapitaal. Men omzeilt de regelgeving van nationale overheden en ontwijkt of ontduikt de betaling van belastingen en sociale-zekerheidsbijdragen. *Peer-to-peer services* openen nieuwe markten, waar winst kan worden gemaakt. De leegstaande kamer van je zoon of dochter die het huis uit is kun je gebruiken als logeerkamer voor vrienden en kennissen. Of je kunt hem verhuren via een app. Alleen het eerste is echte deeleconomie; het tweede is zelfzuchtig winstbejag.’

Hebt u een tip over wat we met ons spaargeld moeten doen?

‘Volg het voorbeeld van mijn goede vriend Friedrich Engels en gebruik het om een revolutionaire wetenschapper te ondersteunen die een juiste interpretatie maakt van “het kapitaal in de eenentwintigste eeuw”, een die bijdraagt tot de transformatie van het systeem.’

ZELF EEN VRAAG STELLEN AAN KARL MARX?

Reageer dan op filosofie.nl/vraag-het-aan-marx. De mooiste vraag wordt door Marx beantwoord. Marx leent voor die gelegenheid de stem van Frank Lammers, de acteur die in Nederland de rol van Marx speelt in het toneelstuk.

‘Bitcoins zijn een piramidespel georganiseerd door gewiekste kapitalisten’

FILOSOFENMONOLOGEN

MARX is de tweede voorstelling in een reeks van filosofenmonologen van Het Zuidelijk Toneel en filosoof en theatermaker Stefaan Van Brabant. De eerste was SOCRATES. In Nederland wordt Marx vertolkt door acteur Frank Lammers.

De voorstelling gaat op 6 februari in première. Actuele speeldata voor MARX vindt u op de website van Het Zuidelijk Toneel: www.hzt.nl

MARX – de voorstelling

‘Leven we om te werken of werken we om te leven?’

Regisseur **STEEFAAN VAN BRABANDT** over zijn voorstelling MARX.

Waarom moeten we deze voorstelling nu gaan zien?

‘Marx stond oorspronkelijk niet als tweede op mijn lijstje van filosofenmonologen, maar ik heb hem bewust naar voren geschoven omwille van de grote actuele relevantie van zijn denken. Marx’ kritische analyse van mens en samenleving, van de machten en structuren die de mens ketenen, is in onze tijd van besparingen, winst- en groeidenken nog steeds aan de orde. Leven we om te werken of werken we om te leven? Wat betekent werk? Kunnen we er ons als mens in ontplooiën, of vernietigt het onze menselijkheid in functie van een marktfundamentalistische logica? Met dat soort vragen confronteert Marx ons vandaag nog steeds.’

Hebt u persoonlijk iets met Marx?

‘Alle filosofen rond wie ik een voorstelling wil maken, hebben door hun levenswijze en ideeën grote indruk op me gemaakt en me geestelijk mede gevormd. Het zijn steeds dwarsliggers en buitenstaanders. Ze dachten steeds tegen de heersende mode in, met hun hele leven als inzet. Dat getuigt van lef. Marx was het grootste deel van zijn leven een politiek vluchteling, voortdurend opgejaagd en verstoten door de machthebbers van zijn tijd.’

Hoe ziet dat eruit: Marx op het toneel?

‘Als levende dode kijkt Marx terug op zijn leven en denken, en ik laat hem iets zeggen over onze tijd. Marx leefde in constante strijd en armoede, voortdurend opgejaagd door de

© JOOST MOESSEN

machthebbers van zijn tijd. Enkele van zijn kinderen stierven en voor een van hen konden Marx en zijn vrouw Jenny wegens geldgebrek zelfs geen doodskest kopen. Ik encsceneerde de dramatische gebeurtenissen uit zijn leven en hoogtepunten uit zijn denken zo concreet, bevattelijk en levendig mogelijk. Het resultaat is een voorstelling die én een denkervaring én een monografie én een tragikomisch theaterstuk is.’

Had Marx zelf ook humor?

‘Marx stond bekend als een ruziemaker, met autoritaire trekjes. Hij had ook een zachte kant tegenover zijn kinderen, zijn vrouw Jenny, de liefde van zijn leven, en zijn beste vriend, Friedrich Engels. Hij dronk graag, rookte sigaren en vertelde graag grappen, dus als je hem op een goed moment trof, kon hij wellicht ook aangenaam gezelschap zijn.’

© AUTEUR MEREL KAMP
ILLUSTRATIE TIM LAHAN

‘Marx was het grootste deel van zijn leven een politiek vluchteling, opgejaagd en verstoten door machthebbers’